

Araştırma Makalesi

Ergenlerde İnternet ve Problemlı İnternet Kullanım Davranışının İncelenmesi*

Ayktı Günlü¹
Milli Eğitim Bakanlığı

Aydoğan Ayktı Ceyhan²
Anadolu Üniversitesi

Öz

Araştırmada ergenlerin genel internet kullanım davranışlarının, internet ortamında oyun oynama davranışlarının betimlenmesi ve bu davranışlar bakımından problemlı internet kullanım düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca araştırmada genel internet kullanım süresi, internette oyun oynama süresi, problemlı internet kullanım düzeyi ile erteleme davranışı arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve ergenlerin internet hakkındaki görüşlerinin nitel olarak betimlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 1088 lise öğrencisinden oluşmuştur. Veriler “Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği-Ergen”, “Genel Erteleme Ölçeği”, “Akademik Erteleme Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Anketi” ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin günlük internet kullanım süresi ortalaması 3.42 saattir ve internet kullanım süresi arttıkça problemlı internet kullanım düzeyleri artmaktadır. Ergenler en çok cep telefonu ile internet kullanmaktadır ve cep telefonu kullananların problemlı internet kullanım düzeyi daha yüksektir. Ergenler interneti en çok “eğlenmek-vakit geçirmek” için kullanmaktadır ve bu amaçla internet kullananların problemlı internet kullanım düzeyi daha yüksektir. Problemlı internet kullanımı ile genel erteleme düzeyi ve akademik erteleme arasında ise pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca ergenler interneti en çok “bilgi elde etme aracı” olarak görmektedirler. Ergenler internetin olumlu etkisini en çok “bilgi elde etmeyi sağlamak” ve olumsuz etkisini ise en çok “boşa zaman kaybettirmek” olarak ifade etmektedirler.

Anahtar Kelimeler

Problemlı internet kullanımı • İnternet bağımlılığı • Genel erteleme • Akademik erteleme • Ergen

* Bu çalışma Prof. Dr. Aydoğan Ayktı Ceyhan danışmanlığında yürütölen yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanan çalışmanın bir özetidir.

1 Yetkilendirilmiş yazar: Ayktı Günlü, Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Eskişehir. Eposta: ayktugunlu48@gmail.com

2 Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Eskişehir. Eposta: aceyhan@anadolu.edu.tr

Günümüzde internetin kontrolsüzce ve aşırı kullanılmasından kaynaklı sorunlar artmaktadır. Özellikle ergenlerin ilgisini kolayca çekebildiği için ergenler arasında internet kullanım süresi ve buna bağlı olarak da ergenlerin yaşadıkları sorunlarda bir artış gözlenmektedir (Ceyhan, 2011). Bu durum araştırmacıların ilgisini ergenlerin internet kullanımına ve bu kullanımın olumsuz etkilerine yöneltmelerine yol açmıştır. Nitekim internet bağımlılığının, özellikle 12-18 yaş aralığı için önemli bir risk hâline gelmesi (Öztürk, Odabaşoğlu, Eraslan, Genç & Kalyoncu, 2007) ve internetin sağlıksız kullanımının ergenlerin gelişiminde olumsuz etkilere yol açabilmesi söz konusudur (Ceyhan & Ceyhan, 2011). Ergenlerin sanal ortamda kurduğu arkadaş ilişkilerinin yüz yüze ilişkiye dönüştürülebilmesi her zaman mümkün olmamaktadır (Bayraktar, 2013). Bu nedenle ergenler arasında internette kurulan sanal arkadaşlıklar, ergenlerin iletişim becerilerini geliştirmelerini engelleyebilmekte ve ergenlerin uygun olmayan arkadaşlık ilişkileri kurmalarına neden olabilmektedir (Ceyhan, 2008). Ayrıca ergen, internet ortamında karşılaştığı şiddet içeren oyunlar ve görsel içeriklerin etkisiyle ergen arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı saldırgan tutum ve davranışlar da sergileyebilmektedir (Cansever, 2013). İnternetin olumsuz bir şekilde kullanılması birey üzerinde, depresyon, yalnızlık, sosyal çevreyle kurulan bağların zayıflaması gibi problemleri de ortaya çıkarabilmektedir (Bargh & McKenna, 2004; Subrahmanyam & Lin, 2007). Dolayısıyla sosyal çevreyle kurulan zayıf bağlar, ergenin gerçek hayatta karşılaşılabileceği sorunlar karşısında sosyal desteğinin de yetersiz olmasına neden olabilmektedir. İnternet ergenlere bilgiyi hazır bir şekilde sunduğu için ergenin düşünme becerisinin gelişmesini engelleyebilmektedir. Ergenler interneti sağlıklı bir şekilde kullanmadıkları zaman, akademik alanda da olumsuzluklar yaşayabilmektedirler. Sürekli internetle meşgul olan ergenler, derslerini aksatabilmekte, ödevlerini geciktirmekte, günlük işlerini ve okulla ilgili görev ve sorumluluklarını da erteleyebilmektedirler (Young, 1998'den akt., Esen, 2010). Böylece bazı ergenler için internet kullanımını bilişsel gelişimleri açısından akademik etkinliklerini destekleyici olmak yerine onların akademik yaşantılarını engelleyici olabilmekte, aileleri ile çeşitli sorunlar ve aile içi ilişkilerinde olumsuzluklar yaşamalarına yol açabilmektedir (Ceyhan & Ceyhan, 2011). Bu çerçevede her ne kadar ergenler için internet önemli bir bilgi kaynağı olsa da onların akademik performansı, sosyal ilişkileri ve duygusal iyilik hâli gibi pek çok olumsuzluk ile ilişkisini de göz önünde bulundurmamak gerekmektedir (Goswami & Singh, 2016).

Alan yazında ergen veya lise öğrencilerinin problemleri internet kullanım davranışlarını belirlemeye yönelik çok sayıda araştırma mevcuttur. Bu araştırmalarda problemleri internet kullanımı ile akademik başarı arasındaki ilişki de incelenmiş olup, araştırma sonuçları problemleri internet kullanımı arttıkça akademik başarının düştüğünü ortaya koymaktadır (Altuğ, Gencer & Ersöz, 2011; Bayhan, 2011; Eldeleklioğlu & Vural-Batık, 2013; Esen, 2010; Gamez-Guadix, Calvete, Orue & Las Hayas, 2015; Gross, 2004; İnan 2010; Nalwa & Anand, 2003; Stavropoulos,

Alexandraki & Motti-Stefanidi, 2013; Taçyıldız, 2010; Toraman, 2013). Alan yazında problemlı internet kullanımı ile internette oynanan oyun arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalar da bulunmaktadır. İnterneti oyun ve chat amaçlı kullanan bireylerin internet bağımlılığından aldıkları puanın yüksek olduğu görülmektedir (Derin, 2013; Gökçearsan & Günbatar, 2012; Günüç & Doğan 2013; İnan, 2010; Yılmaz, 2013; Yılmaz, Şahin, Haseski & Erol, 2014). Ayrıca Doruk'un (2007) yaptığı araştırmada oyun oynayan ergenlerin %60'nın bireysel oyunları oynadıkları, oyun temasına göre ergenlerin ise %33'ünün strateji, %27'sinin savaş ve %17'sinin de kumar temalı oyunları tercih ettikleri bulunmuş ve ergenlerin spora ve eğlenceye ayıracakları zaman diliminde internette oyun oynamayı yeğledikleri belirlenmiştir.

Teknolojinin gelişmesiyle insanın sorumluluklarını yerine getirmesi gereken zamanda yapmayıp, sonraya bırakması ve bunun sonucu zarar görmeye başlamasından sonra erteleme davranışı ile internet arasındaki ilişki de incelenmeye başlanmıştır. Bu çerçevede erteleme davranışının bireyin hayatında olumsuz etkilerinin olabilmesi söz konusudur. Özellikle akademik alandaki görevleri ertelemeyi ifade eden akademik erteleme, bireyin akademik yaşamında olumsuzluklar yaşamasına neden olabilmektedir. Aydoğan'a (2008) göre akademik görevden kaynaklanan başarısızlık korkusu akademik erteleme davranışını ortaya çıkarabilmektedir. Ayrıca bireylerde irrasyonel düşüncelerin olması, gerçekçi olmayan beklentiler, başarısızlık korkusu, kaygı, çalışma alışkanlıkları, akademik başarı, karar verme stilleri, dışsal denetim odağı, bireyin kendine ve çevresine yönelik yaptığı yanlış bilişsel yüklemeler gibi etmenler akademik erteleme davranışının görülme olasılığını artırabilmektedir (Balkıs, 2006; Balkıs, Duru, Buluş & Duru, 2006; Brownlow & Reasinger, 2000; Deniz, Tıraş & Aydoğan, 2009; Haycock, McCarthy & Skay, 1998; Senecal, Koestnar & Vallenard, 1995; Tanrikulu, 2013; Yıldırım, 2011). Ayrıca Çetin, Pamuk ve Donmuş'un (2015) yaptığı araştırmada ergenlerin problemlı cep telefonu kullanımlarının doğrudan akademik erteleme davranışları ile ilişkili olduğu ve bu ilişkide ise internet bağımlılığının kısmi aracılık etkisine sahip olduğu bulunmuş olup ergenlerin teknolojiyi aşırı bir biçimde veya problemlı kullanımlarının onların akademik yaşamlarına olumsuz etki ettiği belirtilmektedir. Benzer biçimde Çavdar ve Mutlu'nun (2011) yaptığı araştırmada da üniversite öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyi ile akademik erteleme davranışı arasında pozitif yönde önemli bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca alan yazında genel erteleme ile akademik ertelemenin birbiriyle ilişkili olduğu, genel erteleme eğiliminde bulunan öğrencilerin akademik erteleme eğiliminde de bulduklarını gösteren çalışmalara rastlamak mümkündür (Çakıcı, 2003; Yıldız, 2015).

Ülkemizde Türkiye İstatistik Kurumunun (2015) 2014 yılının son üç ayına ilişkin araştırma bulguları bilgisayar ve internet kullanım oranının en yüksek olduğu yaş diliminin 16-24 arası olduğunu (%77), bu yaş grubunu ise 25-34 yaş grubunun (%71,70) izlediğini göstermektedir. Bu bulgular internet kullanımının ergenler ve

gençler arasında oldukça yoğun olduğunu işaret etmektedir. Dolayısıyla ergenler arasında internet kullanımının gittikçe yaygınlaşması ile birlikte internetin olumsuz etkisi de artabilmektedir. Bu durum problemlili internet kullanımını da beraberinde getirebilmektedir (Ceyhan, 2014). Bunun yanı sıra ergenlerin içinde bulunduğu gelişim döneminin özellikleri ve gelişim görevleri dikkate alındığında ergenlerin problemlili internet kullanımı ve internet bağımlılığı bakımından önemli bir risk grubunu oluşturduğu dikkati çekmektedir. Nitekim internet bağımlılığı açısından 12-18 yaş aralığının riskli bir dönem olduğu belirtilerek ergenlerin %3,6'sının internet bağımlılığı profili göstermekle birlikte, %21,8'inin internet bağımlılığı sınırında olduğu ortaya konmaktadır (Şimşek, Akça Kılıç & Şimşek, 2015). Bu çerçevede, internet kullanımı ile ilgili önemli bir risk grubunu oluşturan ergenlerin internet kullanım örüntülerinin ve problemlili internet kullanım davranışlarının incelenmesi ve diğer özellikleri ile ilişkilerinin ortaya konmasına ihtiyaç vardır. Bu konuya ilişkin araştırmaların yoğunlaşması ergenlere yönelik sağlıklı internet kullanımı konusunda önleyici ve koruyucu çalışmaların yapılmasına ve gerekli önlemlerin alınmasına önemli katkılar sağlayabilecektir. Buna yönelik bir çaba içerisinde ve alan yazında yapılan çalışma sonuçlarına da katkı sağlamak amacıyla mevcut araştırmada, ergenlerin genel internet kullanım davranışları, internet ortamında oyun oynama davranışlarının betimlenmesi ve bu davranışlar bakımından problemlili internet kullanım düzeylerinin önemli bir farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca, problemlili internet kullanım düzeyi ile genel erteleme ve akademik erteleme arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Son olarak da ergenlerin internet hakkındaki genel görüşlerinin ortaya konulması hedeflenmiştir.

Yöntem

Bu araştırma liseye devam eden ergenlerin problemlili internet kullanım davranışlarını belirlemeyi ve problemlili internet kullanımı davranışı ile erteleme davranışları arasındaki ilişkileri ve ayrıca ergenlerin internet hakkındaki genel görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan betimsel türde ilişkisel bir çalışmadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Eskişehir İli Odunpazarı ve Tepebaşı Merkez İlçelerindeki devlet liseleri arasından lise türlerini temsil edecek oranda küme örnekleme yöntemi ile seçilen 16 lisenin 1088 öğrencisi oluşturmuştur. Çalışma grubundaki öğrencilerden 454'ü (%41,7) erkek, 634'ü (%58,3) kız öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrencilerden 346 öğrenci (%31,8) 9. sınıfa, 307 öğrenci (%28,2) 10. sınıfa; 222 öğrenci (%20,4) 11. sınıfa ve 213 öğrenci (%19,6) de 12. sınıfa devam etmektedir. Çalışma grubundaki öğrenciler Eskişehir'deki tüm liselere devam eden öğrencilerin %2,9'unu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği-Ergen. Problemlı İnternet Kullanım Ölçeği-Ergen (PİKÖ-E) Ceyhan ve Ceyhan (2014) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda 27 maddeden oluşan ergenlerin problemlı internet kullanım davranışı düzeylerini belirlemeye yönelik bir ölçektir. Ölçek maddeleri “Hiç uygun değil” (1 puan), “Nadiren uygun” (2 puan), “Biraz uygun” (3 puan), “Oldukça uygun” (4 puan) ve “Tamamen uygun” (5 puan) biçiminde puanlanmakta olup ölçekten alınabilecek en düşük puan 27, en yüksek puan ise 135’tir. Ölçekten alınan puanların yüksekliği ergenlerin problemlı internet kullanımlarının arttığına ve sağlıksız hâle geldiğine işaret etmektedir. PİKÖ-E’nin geçerliliğini ölçmek için faktör analizleri yapılmış olup ölçeğin internetin olumsuz sonuçları, aşırı kullanım ve sosyal fayda/sosyal rahatlık olmak üzere üç boyuttan oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı .93 olarak bulunmuştur (Ceyhan & Ceyhan 2014). Bu araştırma kapsamında elde edilen ölçüme ilişkin iç tutarlılık katsayısı ise .91 olarak elde edilmiştir.

Genel Erteleme Ölçeği. Ölçek lise öğrencilerinin genel erteleme eğilimlerini, diğer bir ifadeyle günlük işlerini erteleyip ertelemediklerini belirlemek üzere Çakıcı (2003) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 11’i olumsuz, 7’si olumlu olmak üzere toplam 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler; “1-beni hiç yansıtmıyor”, “2-beni çok az yansıtır”, “3-beni biraz yansıtır”, “4-beni çoğunlukla yansıtır”, “5-beni tamamen yansıtır” şeklinde dereceler işaretlenerek yanıtlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 18 ve en yüksek puan 90 olup puanların yüksekliği bireyin genel erteleme eğilimine sahip olduğunu ifade etmektedir. Genel Erteleme Ölçeği’nin faktör analizleri sonucunda ölçeğin iki faktörlü olduğu görölmüş olup, bunlar “zamanı etkin kullanma” ve “erteleme”dir. Yapılan döndürme öncesi açıkladığı varyansın %32,96, döndürme sonrası açıkladığı varyansın da 41,46 olması ölçeğin tek boyutlu olarak da kullanılabilceğini işaret etmiştir. Bu nedenle bu çalışmada ölçek tek boyutlu olarak kullanılmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .82 olarak bulunmuştur (Çakıcı, 2003). Bu araştırma kapsamında elde edilen ölçüme ilişkin iç tutarlılık katsayısı ise .61 olarak elde edilmiştir.

Akademik Erteleme Ölçeği. Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen ölçek öğrencilerin yaşantılarında yapmakla sorumlu oldukları görevleri içeren (ders çalışma, sınava hazırlanma, ödev yapma gibi) 12’si olumsuz, 7’si olumlu olmak üzere toplam 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler “beni hiç yansıtmıyor (1)”, “beni çok az yansıtır (2)”, “beni biraz yansıtır (3)”, “beni çoğunlukla yansıtır (4)”, “beni tamamen yansıtır (5)” şeklinde dereceler ile yanıtlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 19 ve en yüksek puan 95’dır. Ölçekten alınan yüksek puan öğrencinin akademik erteleme eğilimi gösterdiğini ifade etmektedir. Akademik erteleme ölçeğinin iç tutarlılık güvenilirlik katsayısı .92 olarak bulunmuştur (Çakıcı,

2003). Bu araştırma kapsamında elde edilen ölçüme ilişkin iç tutarlılık katsayısı ise .62 olarak elde edilmiştir.

Kişisel bilgi anketi. Anket bu araştırma kapsamında araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Bu ankette araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, akademik ortalaması, günlük internet kullanım süresi, internete bağlanma aracı ve amacı, internette oyun oynayıp oynamama durumu, internette kaç kişilik ve ne tür oyunlar oyunları tercih ettiği, günlük oyun oynama süresi ile internet hakkındaki genel ve olumlu-olumsuz görüşleri hakkında bilgi elde etmeyi amaçlayan sorular bulunmaktadır.

İşlem

Araştırma için 2014-2015 Eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alınmıştır. Alınan izin sonrasında uygulamaya başlanmadan önce öğrencilere araştırmanın amacı, ölçek kitapçığının doldurulması ile ilgili bilgiler verilmiştir. Öğrencilerin araştırmaya gönüllü katılımı dikkate alınarak uygulama yapılmıştır. Uygulamaya 1504 öğrenci katılmıştır. Ancak veriler toplandıktan sonra yapılan kontrollerde 300 öğrencinin ölçek kitapçığını yönergeye uygun tamamlamadığı belirlenmiş ve bu öğrencilerin verileri araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Ayrıca 116 öğrenciye ait verilerin ise uç değere sahip olduğu tespit edilmiş ve bunlar da analize dâhil edilmemiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde SPSS 16 paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizi; betimsel istatistikler, Pearson korelasyon analizi, varyans analizi kullanılarak yapılmıştır. Ayrıca araştırmacılar tarafından anketteki açık uçlu sorulara ilişkin yanıtlar için içerik analizi yapılmıştır. Bu çerçevede, ilk araştırmacı tarafından yanıtlar içerikleri bağlamında temalandırılmış, bu temalandırmaya ilişkin güvenilirlik kontrolü ise ikinci araştırmacı tarafından sağlanmıştır. Araştırmada önem düzeyinin .05 olarak alınması kararlaştırılmıştır. Pearson korelasyon katsayılarının değerlendirilmesinde ise Cohen (1988'den akt., [Pallant, 2013](#)) tarafından önerilen .10 ile .29 arası düşük, .30 ile .49 arası orta, ve .50 ile 1 arası yüksek ölçüt değerleri dikkate alınmıştır.

Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgular (1) ergenlerin genel internet kullanımı ve problemlili internet kullanım düzeyi, (2) ergenlerin internet ortamında oyun oynama davranışları, (3) ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süreleri ve problemlili internet kullanımı ile genel erteleme ve akademik erteleme davranışı arasındaki ilişkiler ve (4) ergenlerin internet hakkındaki görüşleri olmak üzere dört ana başlık hâlinde sunulmuştur.

Ergenlerin Genel İnternet Kullanımı ve Problemlı İnternet Kullanım Düzeylerine Yönelik Bulgular

Araştırmada ergenlerin internet ve problemlı internet kullanım düzeyleri incelenmiştir. Bu amaçla öncelikle ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süresi ve günlük ortalama internet kullanım süresinin problemlı internet kullanımı ile ilişkisi incelenmiştir. Sonrasında ergenlerin en çok hangi araç yardımıyla internete bağlandıkları ve bağlandıkları araçlara göre problemlı internet kullanım düzeyleri incelenmiştir. Bunu takiben ergenlerin en çok hangi amaçlar için internet kullandığı ve bu amaçlar açısından problemlı internet kullanım düzeyine yönelik bulgular elde edilmiştir.

Ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süresine ve problemlı internet kullanım düzeyi ile ilişkisine yönelik bulgular. Araştırmada ergenlerin günlük ortalama internet kullanım sürelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ergenlerin günlük ortalama kaç saat internet kullandıklarına ilişkin elde edilen betimsel istatistikler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Ergenlerin Günlük Ortalama İnternet Kullanım Sürelerine Yönelik Betimleyici İstatistikler

Günlük ortalama internet kullanım süresi (saat olarak)	n	\bar{x}	s	En Düşük (dakika)	En Yüksek (saat)	Yüzdeler		
						%25	%50	%75
	1070	3.42	3.03	0.30	15	2	3	5

Tablo 1’de görüldüğü gibi ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süreleri en az 30 dakika ile en fazla 15 saat aralığında değişmektedir. Ergenlerin günlük internet kullanım süresi ortalamalarının 3,42 saat ve standart sapmasının ise 3.03 olduğu görülmektedir. Tablo 1’e bakıldığında, ergenlerin günlük internet kullanım sürelerinin ortalamaları açısından; ilk %25’lik grubun (n = 463) günde ortalama iki saat ve altında internet kullandığı; ikinci %25’lik grubun (n = 173) günde ortalama üç saat ve altında internet kullandığı, üçüncü %25’lik grubun (n = 224) günde ortalama beş saat ve altında internet kullandığı; son %25’lik grubun (n = 210) ise günde ortalama beş saatin üzerinde internet kullandığı görülmektedir.

Araştırmada ergenlerin günlük ortalama internet kullanımı süresi ile problemlı internet kullanım düzeyi arasındaki ilişki de belirlenmiştir. Hesaplanan Pearson korelasyon analizi sonuçları bu değişkenler arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .35, p < .001$) anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuç internet kullanım süresi arttıkça problemlı internet kullanımının da arttığına ilişkin bir fikir vermesi açısından önemlidir.

Ergenlerin internete bağlanmada en çok kullandıkları araçlar ve bu araçlara göre problemlı internet kullanım düzeyinin incelenmesine yönelik bulgular. Araştırmada ergenlerin en çok hangi araçlar ile internete bağlandıkları da araştırılmıştır.

Elde edilen araştırma sonuçlarına göre ergenlerin ilk sırada %77,02'lik (n = 831) oran ile cep telefonundan, ikinci sırada %12,23'lük (n = 132) oran ile sabit bilgisayardan, üçüncü sırada ise %9,64'lük (n = 104) oran ile taşınabilir bilgisayarlardan internete bağlandıkları tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında ergenlerin $\frac{3}{4}$ 'ünden fazlasının cep telefonundan internete bağlandığı dikkati çekmektedir.

Araştırmada ergenlerin internete bağlanmada en çok kullandıkları araçlara göre problemlili internet kullanım puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek de amaçlanmıştır. Bu çerçevede elde edilen sonuçlara bakıldığında, sabit bilgisayarlardan internete bağlanan ergenlerin problemlili internet kullanım puanlarının ortalamalarının ($\bar{x} = 68,06$) ilk sırada yer aldığı belirlenmiştir. Bunu ikinci sırada cep telefonundan ($\bar{x} = 66,85$) ve üçüncü sırada da taşınabilir bilgisayardan ($\bar{x} = 61,22$) bağlananların izlediği ortaya çıkmıştır. Gözlenen bu ortalamaların anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Bu amaçla ilk önce puanların varyanslarının homojen olduğu Levene testi ile belirlenmiş [$F(2,1064) = .84, p = .43$] ve sonrasında tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Tek yönlü varyans analizine ilişkin elde edilen sonuçlar internete bağlanırken en çok kullanılan araç türüne ilişkin gruplar arasında önemli bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur [$F = (2,1064) = 3.11, p = .04$]. Bu çerçevede ergenlerin internete bağlanmada kullandıkları araç türüne göre gruplar arasındaki bu farkın kaynağı Tukey HSD Testi ile belirlenmiş ve araştırmaya katılan ergenlerden internete cep telefonu ile bağlananların problemlili internet kullanım puanı ortalaması ($\bar{x} = 66.85$) ile taşınabilir bilgisayardan internete bağlanan ergenlerin problemlili internet kullanım puanı ortalaması ($\bar{x} = 61.22$) arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Diğer yandan sabit bilgisayar ile cep telefonu ve taşınabilir bilgisayar kullanan ergenlerin problemlili internet kullanım puanı ortalamaları arasındaki karşılaştırmalarda ise anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır.

Ergenlerin internete en çok bağlandıkları amaçlar ve bu amaçlara göre problemlili internet kullanım düzeyinin incelenmesine yönelik bulgular. Araştırmada ergenlerin internete en çok hangi amaçlar için bağlandıkları ve bu amaçlar açısından problemlili internet kullanım düzeyi araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde ergenlerin internete bağlanırken en çok kullanılan amaca göre problemlili internet kullanım puanı ortalamalarının en yüksek olduğu grubun, eğlenmek-vakit geçirmek ($\bar{x} = 68.90$) amaçlı kullanan ergenlerin oluşturduğu belirlenmiştir. İkinci sırada ise iletişim kurmak ($\bar{x} = 68,39$) amaçlı kullanan ergenlerin oluşturduğu ve üçüncü sırada da bilgi elde etmek ($\bar{x} = 53.89$) amaçlı kullanan ergenlerin oluşturduğu ortaya çıkmıştır.

Gözlenen bu ortalamaların anlamlı bir biçimde farklılaşıp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Bu amaçla, ilk önce puanların varyanslarının

homojen olduğu Levene testi ile belirlenmiş [F(2,1042) = 1.76, $p = .17$] ve sonrasında tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Analize ilişkin elde edilen sonuçlar internet kullanımında en çok kullanılan amaca göre problemlı internet kullanımı puanlarının gruplar arasında önemli bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir [F = (2,1042) = 31.04, $p = .001$]. Sonrasında kullanım amacına göre gruplar arasındaki bu farkın kaynağını belirlemek üzere Tukey HSD Testi yapılmış ve ergenlerden hem interneti “eğlenmek/vakit geçirmek” ($\bar{x} = 68.90$) amaçlı kullananların hem de “iletişim kurmak” ($\bar{x} = 68.39$) amaçlı kullanan ergenlerin de “bilgi elde etmek” ($\bar{x} = 53.89$) amaçlı internet kullanan ergenlere göre problemlı internet kullanım düzeylerinin önemli ölçüde farklı olduğu ortaya çıkmıştır ($p < .001$).

Ergenlerin İnternet Ortamında Oyun Oynama Davranışları ve Problemlı İnternet Kullanımı

Araştırmada ergenlerin internette oyun oynama davranışları da incelenmiştir. Bu amaçla öncelikle ergenlerin internette oyun oynayıp oynamadıkları ve oyun oynama davranışının problemlı internet kullanımı ile ilişkisi incelenmiştir. Sonrasında internette oyun oynama süresi ve bu süre ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişki ele alınmıştır. Daha sonrasında oyun oynayanların internetteki oynanan oyunlardaki oyuncu sayısına göre tercih ettikleri oyun türleri ve bu oynanan oyunların problemlı internet kullanımı ile ilişkisi araştırılmıştır. Bunu takiben ise ergenlerin internette oyunların temasına göre ne tür oyunları tercih ettikleri ve oyunun temasının problemlı internet kullanımı ile ilişkisi ele alınmıştır. Bu çerçevede elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Ergenlerin internette oyun oynama durumları ve buna göre problemlı internet kullanımı düzeyinin incelenmesine yönelik bulgular. Araştırmada ergenlerin internette oyun oynayıp oynamama durumları da araştırılmıştır. Ergenlerin %75,5’inin ($n = 821$) internette oyun oynadığı, %24,5’inin ($n = 266$) ise internette oyun oynamadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla her dört ergenden üçünün internette oyun oynadığı ifade edilebilir. Bu sonuç ergenler arasında internette oyun oynama davranışının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca internette oyun oynama davranışına göre problemlı internet kullanım puanları bağımsız gruplar için t testi ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçlarında ergenlerin problemlı internet kullanım puanlarının, internette oyun oynama davranışlarına göre önemli bir farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur [$t = 5.56$, $p = .001$]. Böylece internette oyun oynayan ergenlerin problemlı internet kullanım puanları ortalaması ($\bar{x} = 68,61$), internette oyun oynamayanların problemlı internet kullanım puanları ortalamasından ($\bar{x} = 59,71$) anlamlı bir biçimde daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Ergenlerin internette günlük ortalama oyun oynama süresi ve problemlı internet kullanım düzeyi ile ilişkisine yönelik bulgular. Araştırmada ergenlerin

günlük ortalama internette oyun oynama süreleri de belirlenmiştir. Bunun için de ergenlere günde ortalama internette kaç saat oyun oynadıkları sorusu yöneltilmiştir. Bu çerçevede elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Ergenlerin Günde Ortalama Ne Kadar Süreyle İnternet Kullandıklarına İlişkin Bulgular

İnternette günlük ortalama oyun oynama süresi (saat olarak)	n	\bar{x}	s	En düşük (dakika)	En yüksek (saat)	Yüzdeler		
						%25	%50	%75
	784	1.74	1.66	.15	11	1	1	2

Tablo 2’de görüldüğü gibi ergenlerin günlük ortalama internette oyun oynama süreleri en az 15 dakika ile en yüksek 11 saat arasında değişmektedir. Ergenlerin internette günlük ortalama oyun oynama süresi ortalamalarının 1,74 saat ve standart sapmasının ise 1,66 olduğu görülmüştür. Tablo 2’ye bakıldığında ergenlerin günlük internette oyun oynama sürelerinin ortalamaları açısından birinci %25’lik grubun (n = 158) ve ikinci %25’lik grubun (n = 9) internette günlük ortalama 1’er saat ve altında oyun oynadığı, üçüncü %25’lik grubun (n = 335) internette günlük ortalama iki saat ve altında oyun oynadığı ve son %25’lik grubun (n = 256) internette günlük ortalama iki saatin üzerinde oyun oynadığı görülmektedir. Elde edilen bulgulara bakıldığında grubun son %25’lik kısmındaki ergenlerin günlük ortalama internette oyun oynama süreleri incelendiğinde grubun %7,14’ünün (n = 56) internette günlük ortalama beş saat ve üzerinde oyun oynamaya zaman ayırdığı görülmektedir. Bu bulgu ergenlerin internette oyun oynamaya ayırdıkları bu sürenin, internette günlük oyun oynama süresi ortalamalarından ($\bar{x} = 1,74$) üç kat daha fazla olması açısından oldukça dikkati çekmektedir.

Araştırmada ergenlerin internette günlük ortalama oyun oynama süresi ile problemlili internet kullanım düzeyi arasında ise pozitif yönde orta düzeyde ($r = .31$, $p < .001$) anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu sonuç internette oyun oynama süresi arttıkça problemlili internet kullanımının da arttığına ilişkin bir fikir vermesi açısından önemlidir.

Ergenlerin internette oynadıkları oyundaki oyuncu sayısı ve bu oyuncu sayısına göre problemlili internet kullanım düzeyinin incelenmesine yönelik bulgular. Araştırmada ergenlere internette oynadıkları oyunlardaki oyuncu sayısına göre hangi oyunları tercih ettiklerine ilişkin kapalı uçlu soru (“tek kişiyle oynananlar”, “iki kişiyle oynananlar”, “ikiden fazla kişiyle oynananlar”) yöneltilmiştir. Analiz sonucunda ergenlerin internette en çok tek kişiyle oynanan oyunları tercih ettikleri (%56,5) belirlenmiştir. Bunu ikiden fazla kişiyle oynanan oyunlar (%35,63) takip etmektedir. En az tercih edilen oyunların ise iki kişiyle oynanan oyunlar (%7,88) olduğu görülmektedir. Dolayısıyla ergenlerin yarısından fazlasının tek kişiyle oynanan oyunları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle ergenlerin internette tercih ettikleri oyunları tek başlarına oynadıkları ve dolayısıyla oyun oynarken bireysel oyunları tercih ettikleri ifade edilebilir.

Araştırmada ergenlerin internette oynadıkları oyundaki oyuncu sayısına göre problemlı internet kullanım puanlarının anlamlı bir biçimde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek de amaçlanmıştır. Bu çerçevede gözlenen ortalamaların anlamlı bir biçimde farklılaşp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmesi amaçlanmıştır, ancak varyansların homojen olmaması [$F(2,797) = 5.22, p = .006$] nedeniyle Welch testi sonuçları dikkate alınmıştır. Analiz sonucunda Welch testinin sonuçlarının önemli olduğu bulunmuştur [Welch Testi: $F(2,168) = 6.92, p = .001$]. Sonrasında internette oynanan oyundaki oyuncu sayısına ilişkin gruplar arasındaki ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için ise Tamhane's Testi kullanılmıştır. Test sonuçlarına göre araştırmaya katılan ergenlerin internette oynadıkları oyundaki oyuncu sayısına göre ikiden fazla kişiyle oynanan oyunları oynayan ergenlerin problemlı internet kullanım puanı ortalamaları ($\bar{x} = 72,83$) ile tek kişilik oynanan oyunları oynayan ergenlerin problemlı internet kullanım puanı ortalamaları ($\bar{x} = 67,03$) arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Diğer yandan tek kişiyle oynanan oyunları oynayan ergenlerin problemlı internet kullanım puanı ortalamaları ($\bar{x} = 67,03$) ile iki kişiyle oynanan oyunları tercih eden ergenlerin problemlı internet kullanım puanı ortalamaları ve iki kişiyle oynanan oyunları tercih eden ergenlerin problemlı internet kullanım puanı ortalamaları ($\bar{x} = 65,72$) ile ikiden fazla kişiyle oynanan oyunları tercih eden ergenlerin problemlı internet kullanım puanı ortalamaları ($\bar{x} = 72,83$) arasındaki karşılaştırmalarda ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgular çerçevesinde ikiden fazla oyuncu ile oynanan oyunları oynayan ergenlerin problemlı internet kullanım düzeylerinin tek kişiyle oynanan oyunları tercih edenlere göre yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bir başka ifadeyle iki kişiden fazla oynanan grup oyunlarını tercih eden ergenlerin problemlı internet kullanımına daha çok sahip oldukları söylenebilir.

Ergenlerin internette oynadıkları oyunun teması açısından en çok tercih ettikleri oyunlar ve bu oyunlara göre problemlı internet kullanım düzeyinin incelenmesine yönelik bulgular. Araştırmada ergenlerin internette oynadıkları oyunların temasına göre en çok ne tür oyunları oynadıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre internette oyun oynayan ergenlerin oynadıkları oyunun temasına (strateji, zekâ, yarış, futbol, savaş) göre en çok (%41,44) strateji oyunlarını oynadığı belirlenmiştir. İkinci sırada %22,04'lük oran ile zekâ oyunlarını oynayan ergenlerin olduğu ortaya çıkmıştır. Bu iki oyunu %14,11'lik oran ile yarış oyunu izlemektedir. Futbol oyunlarını oynayanların ise %10,58'lik bir oranı oluşturduğu bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlara göre internette oyun oynayan ergenlerin yaklaşık yarısına yakınının strateji oyunlarını oynadıkları ifade edilebilir. Ayrıca ergenler arasında en çok oynanan strateji oyununun, ikinci sıradaki oyun türünün yaklaşık iki katı kadar daha çok oynandığı da ifade edilebilir.

Araştırmada ergenlerin internette oynadıkları oyunun temasına göre problemlı internet kullanım puanlarının anlamlı bir biçimde farklılaşp farklılaşmadığını

belirlemek de amaçlanmıştır. Bu çerçevede, internette oynanan oyunun temasına göre problemlı internet kullanım puanı ortalamalarının anlamlı bir biçimde farklılaşp farklılaşmadığı tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Analiz öncesi puanların varyanslarının homojen olduğu belirlenmiş [$F(4,727) = 2.34, p = .054$] ve analiz gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda internette oynanan oyunların temasına ilişkin gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır [$F(4,727) = 2.104, p = .08$]. Böylece ergenlerin internette oynadıkları oyunun temasına göre problemlı internet kullanımlarının anlamlı biçimde farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla ergenlerin internette oynadıkları oyunların temasının ergenlerin problemlı internet kullanım davranışlarının belirlenmesinde önemli bir faktör olmadığı söylenebilir.

Ergenlerin Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresi, Günlük İnternette Oyun Oynama Süresi, Problemlı İnternet Kullanım Düzeyi İle Genel Erteleme ve Akademik Erteleme Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırmada ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süresi, günlük internette oyun oynama süresi, problemlı internet kullanım düzeyi ile genel erteleme ve akademik erteleme düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Ergenlerin Günlük Ortalama İnternet Kullanım Süresi, Günlük Ortalama İnternette Oyun Oynama Süresi, Problemlı İnternet Kullanım Düzeyi İle Genel Erteleme ve Akademik Erteleme Düzeyleri Arasındaki İlişkileri

	1	2	3	4	5
1- Günlük ortalama internet kullanım süresi	-	.43**	.35**	.02	.11**
2- Günlük ortalama internette oyun oynama süresi	-	-	.31**	.11*	.10*
3- Problemlı internet kullanımı	-	-	-	.16**	.27**
4- Genel erteleme	-	-	-	-	.39**
5- Akademik erteleme	-	-	-	-	-

* $p < .01$, ** $p < .001$.

Tablo 3'te görüldüğü gibi ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süresi ile günlük ortalama internette oyun oynama süresi arasında ($r = .43, p < .001$) ve ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süresi ile ergenlerin problemlı internet kullanımları arasında ($r = .35, p < .001$) pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Ergenlerin günlük internette ortalama oyun oynama süresi ile problemlı internet kullanımları arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .31, p < .001$) anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süresi ile genel erteleme düzeyi arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Ergenlerin günlük ortalama internette oyun oynama süresi ile genel erteleme düzeyi arasında ($r = .11, p < .01$) ve ergenlerin problemlı internet kullanımı ile genel erteleme düzeyi arasında ($r = .16, p < .001$) pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra ise ergenlerin günlük ortalama internette oyun

oynama süresi ile akademik erteleme düzeyi arasında ($r = .10, p < .01$) ve problemlı internet kullanımları ile akademik erteleme düzeyi arasında ($r = .27, p < .001$) pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir. Ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süresi ile akademik erteleme düzeyi arasında da pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür ($r = .11, p < .001$). Ergenlerin genel erteleme düzeyi ile akademik erteleme düzeyi arasında ise pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur ($r = .39, p < .001$).

Araştırmada genel erteleme ile akademik erteleme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunun ortaya çıkmasının ergenlerin erteleme davranışlarına yönelik bilgi vermesi açısından dikkate değer bir bulgu olduğu ifade edilebilir. Ayrıca elde edilen bulgularda; günlük ortalama internet kullanım süresi, günlük ortalama internette oyun oynama süresi ve problemlı internet kullanım düzeyi arasında düşük düzeyde de olsa pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğunun ortaya çıkmasının dikkati çektiği gözlenmektedir. Buna ilaveten ergenlerin problemlı internet kullanımları ile genel erteleme ve akademik erteleme düzeyleri arasında düşük olmakla birlikte anlamlı bir ilişkinin olduğunun ortaya çıkmasının da dikkate değer bir bulgu olduğu ifade edilebilir.

Ergenlerin İnternet Hakkındaki Düşünceleri ve İnternetin Kendileri Üzerindeki Etkisine Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular

Araştırmada, ergenlerin internet hakkındaki görüşleri ve internetin kendileri üzerindeki etkisine yönelik algıları da incelenmiştir. Bu çerçevede, ergenlerin internet hakkındaki genel görüşlerini belirlemek için ergenlere açık uçlu sorular sorulmuştur. Ergenlere sorulan bu açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin çözümlemeleri “içerik analizi” ile yapılmıştır. Bu çerçevede, ilgili soruya ilişkin yanıtlar ilk araştırmacı tarafından içerikleri bağlamında temalandırılmış, bu temalandırmalara ilişkin içeriksel kontrol ikinci araştırmacı tarafından sağlanmıştır. İçerik analizi sonucunda elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Ergenlerin internet hakkındaki genel olarak görüşlerine ilişkin bulgular. Araştırmada, ergenlerin internet hakkındaki genel görüşlerini belirlemek için ergenlere “İnternet hakkında ne düşünüyorsunuz?” açık uçlu sorusu yöneltilmiş ve sonrasında içerik analizi ile elde edilen temalara ilişkin bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4
Ergenlerin İnternet Hakkındaki Genel Görüşlerine Yönelik Bulgular

Ergenlerin internet hakkındaki genel görüşleri	n	%
İnternet bilgi elde etme aracıdır	231	21,23
İnternet yararlıdır	188	17,28
İnternet hem yararlı hem zararlıdır	187	17,19
İnternet eğlenme aracıdır	147	13,51
İnternet amaca uygun kullanılırsa iyidir	140	12,87
İnternet iletişim kurma aracıdır	129	11,86
İnternet zararlıdır	55	5,06
İnternet hayatı kolaylaştırır	43	3,95
İnternet gereklidir	26	2,39
İnternet vazgeçilmez bir araçtır	23	2,11
İnternet ihtiyaçtır	22	2,02
İnternet sorumlulukları ertelemeye neden olur	22	2,02
İnternet gereksizdir	14	1,29
İnternet fazla kullanılırsa zararlı/ az kullanılırsa yararlı olur	12	1,10
İnternet hayalleri gerçekleştirme aracıdır	2	0,18

Tablo 4’te görüldüğü gibi ergenlerden 231’i (%21,23) internetin bilgi elde etme aracı olduğunu, 188’i (%17,28) internetin yararlı olduğunu, 187’si (%17,19) internetin hem yararlı hem zararlı olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Ergenlerden sadece 2’si (%0,18) internetin hayalleri gerçekleştirme aracı olduğunu betimlemektedirler.

Ergenlerin internetin kendilerine olan olumlu etkilerine yönelik görüşleri. Araştırmada ergenlerin internetin kendilerine olan olumlu etkilerinin neler olduğunu belirlemek için ergenlere “İnternetin size ne gibi olumlu etkileri oluyor?” açık uçlu sorusu yöneltilmiş ve sonrasında içerik analizi ile elde edilen temalara ilişkin bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5
Ergenlerin İnternetin Kendilerine Olumlu Etkisine Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Ergenlerin internetin olumlu etkilerine yönelik düşünceleri	n	%
İnternet bilgi elde etmemi sağlar	866	79,59
İnternet iletişim kurmamı sağlar	253	23,26
İnternet eğlenmemi sağlar	234	21,51
İnternet kendimi geliştirmemi sağlar	13	1,19
İnternet yabancı dilimi geliştirmemi sağlar	9	0,83
İnternet çeşitli ödemeler ve online alışveriş yapmamı sağlar	6	0,55
İnternet kendimi özgür hissetmemi sağlar	3	0,28

Tablo 5’te görüldüğü gibi ergenlerden 866’sı (%79,59) internetin kendilerini bilgi sağladığını, 253’ü (%23,26) internetin iletişim kurmalarını sağladığını, 234’ü de (%21,51) internetin kendilerini eğlendirdiğini ifade etmiştir. Ergenlerden sadece 3’ü (%0,28) “İnternetin kendisini özgür hissettirdiğini belirtmiştir. Ergenlerin internet hakkındaki genel görüşlerinde birinci sırada “internet bilgi aracıdır” temasının yer alması ile ergenlerin internetin kendilerine olumlu katkısına yönelik düşüncelerinde

de ilk sırada “internet bilgi elde etmemi sağlar” temasının bulunması ergenler için internetin olumlu katkısının olduğunu göstermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Ergenlerin internetin kendilerine olan olumsuz etkilerine yönelik görüşleri. Araştırmada ergenlerin internetin kendilerine olan olumsuz etkilerinin neler olduğunu belirlemek için ergenlere “İnternetin size ne gibi olumsuz etkileri oluyor?” açık uçlu sorusu yöneltilmiş ve sonrasında içerik analizi ile elde edilen temalara ilişkin bulgular Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6
Ergenlerin İnternetin Kendilerine Olumsuz Etkisine Yönelik Düşüncelerine İlişkin Bulgular

İnternetin ergenler üzerindeki olumsuz etkisi	n	%
İnternet zaman kaybetmeme neden oluyor	574	52,78
İnternet sağlık problemleri yaşamama neden oluyor	135	12,41
İnternet bağımlılık yapıyor	109	10,02
İnternet okul başarımlı olumsuz etkiliyor	62	5,70
İnternet beni sosyal hayattan uzaklaştırıyor	51	4,69
İnternet işlerimi ertelemene neden oluyor	34	3,13
İnternet beni uygun olmayan görsel içeriklere maruz bırakıyor	33	3,03
İnternet kişisel bilgilerimin gizliliği açısından güvenli değildir	23	2,11
İnternet aile ilişkilerimin bozulmasına neden oluyor	16	1,47
İnternet düşüncelerimi olumsuz etkiliyor	11	1,01
İnternet maddi zarara uğramama neden oluyor	4	0,37

Tablo 6’da görüldüğü gibi ergenlerin 574’ü (%52,78) internetin kendilerine zaman kaybettirdiğini betimlemişlerdir. Bu sayının çalışma grubunun yarısından fazla olması ve ilk sırada yer alması dikkati çekmektedir. İnternetin olumsuz etkilerinde ikinci sırada ergenlerin 135’inin (%12,41) belirttiği internetin çeşitli sağlık problemlerine neden olduğu temasının ve üçüncü sırada ise ergenlerin 109’unun (%10,02) belirttiği internetin bağımlılık yaptığı temasının olduğu görülmektedir. İnternetin zaman kaybettirdiğine ilişkin düşüncesini belirtenlerin araştırma grubunun yarısını oluşturması internet ile ilgili olarak ergenlerin zaman kontrolünde sorun yaşadığını göstermesi açısından önemli bir sonuç olduğu ifade edilebilir.

Tartışma ve Sonuç

Mevcut araştırma bulgularına göre ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süresinin, 3.42 saat olduğu görülmektedir. Aynı zamanda araştırma grubunun ilk %25’lik dilimindeki ergenlerin sayısının 463 olduğu ve günde ortalama iki saat ve altında internet kullandığı; son %25’lik dilimindeki ergenlerin sayısının ise 210 olduğu ve günde ortalama beş saat ve üzerinde internet kullandığı görülmektedir. Alan yazında internet kullanım süresini belirlemeye yönelik yapılan çalışmalarda ise araştırma grubunun %27’sinin (Çınar, 2015), %62’sinin (Dikme, 2014), %44’ünün (Özolgün Kurt, 2014), %62’sinin (Bayhan, 2011) ve %29’unun (Nalva & Anand, 2003)

günlük ortalama yaklaşık 1-2 saat internet kullandığı görülmüştür. Yapılan mevcut araştırmada da araştırma grubunun %25'lik dilimini oluşturan ergenlerin günlük ortalama yaklaşık iki saat ve altında internet kullandığı dikkate alındığında daha önceden yapılan araştırma sonuçlarına yakın bir sonuç elde edildiği görülmektedir. Ayrıca çalışma grubunun %25'inin (Dikme, 2014) ve %17'sinin (Çınar, 2015) günlük ortalama beş saat ve üzerinde internet kullandığı sonucu elde edilen araştırmaların mevcut çalışma grubunun %25'inin beş saat ve üzerinde internet kullandığı sonucunu destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Mevcut araştırmada ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süresiyle problemlili internet kullanımı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Mevcut araştırmada elde edilen bu sonuç ile internet kullanma süresi arttıkça problemlili internet kullanımının da arttığını ortaya koyan diğer çalışmalardan elde edilen sonuçların birbiriyle tutarlı olduğu görülmektedir (Anderson, 2010; Bayhan, 2011; Çınar, 2015; Gökçearslan & Günbatır, 2012; Nalwa & Anand, 2003; Özolgun Kurt, 2014; Tanrıverdi, 2012; Waldo, 2014; Yılmaz ve ark., 2014). Dolayısıyla genel olarak araştırma sonuçlarına bakıldığında internet kullanım süresi arttıkça problemlili internet kullanım düzeyinin de artması nedeniyle ergenlerin özellikle sağlıklı internet kullanımları için süreyi kontrol etmeleri ve bilinçli kullanıcılar olmaları konusunda bilgilendirilmelerinin oldukça yararlı olabileceği söylenebilir.

Ergenlerin internete bağlanırken kullandıkları araçlardan ilk sırada (%77,02) cep telefonu, ikinci sırada (%12,23) sabit bilgisayar, üçüncü sırada (%9,64) ise taşınabilir bilgisayarın yer aldığı tespit edilmiştir. Bu bulguların internete cep telefonuyla bağlananların sayısının fazla olduğunu ortaya koyan çalışmalarla tutarlılık gösterdiği görülmektedir (Cengizhan, 2013; Doruk, 2007; Sarıkaya & Seferoğlu, 2013). Ayrıca mevcut araştırmada internete bağlanırken en çok kullanılan araç türünün önemli bir faktör olduğu ve kullanılan araca göre problemlili internet kullanım düzeyinin değiştiği sonucu elde edilmiştir. Kullanılan araçlara göre cep telefonundan internet kullananların taşınabilir bilgisayardan internet kullananlara göre problemlili internet kullanım puanlarının anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Alan yazında yapılan bazı araştırmalarda da problemlili internet kullanımı olmayan öğrencilerin %38,5'i cep telefonundan internet kullanırken, problemlili internet kullanımı olan öğrencilerin ise %76,5'i cep telefonundan internet kullandıkları görülmüştür (Ögel, 2012; Özolgun Kurt, 2014). Yapılan diğer iki araştırmada ise lise öğrencilerinin evden internete bağlananların internet bağımlılığı puan ortalamalarının internet kafeden bağlananlara göre anlamlı bir şekilde yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (İnan, 2010; Çınar, 2015). Doğan'ın (2013) ergenlerle yaptığı bir diğer araştırmada ise internete bağlanma yerlerine göre (internet kafe, ev, okul, diğer) internet bağımlılığı düzeyinin istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında elde edilen verilerin birbirini destekleyen sonuçlar ortaya koymadığı görülmektedir. Dolayısıyla mevcut araştırmada ve daha önceki yapılan araştırmalarda da görüldüğü gibi internete bağlanılan yerin problemlı internet kullanımında belirleyici bir faktör olmayabileceği ifade edilebilir. Bununla birlikte interneti sınırsız ya da kablosuz ile kullanan ergenlerde problemlı internet kullanımının daha yüksek görülmesi olasıdır.

Mevcut araştırmada ergenlerin internet kullanım amaçlarının ilk sırada “eğlenmek/vakit geçirmek” (%66,08), ikinci sırada “iletişim kurmak” (%19,59) ve üçüncü sırada “bilgi elde etmek” (%16,18) olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak alan yazındaki araştırmalar ile mevcut araştırma sonuçlarına bakıldığında interneti kullanma amacına ilişkin ilk üç sıranın “eğlence-vakit geçirme”, “sohbet” ve “eğitim” amaçlı internet kullanmak olduğu görülmektedir (Anderson, 2010; Balcı & Ayhan, 2007; Bayhan, 2011; Chen & Fu, 2009; Derin, 2013; Doruk, 2007; Gökçearslan & Günbatar, 2012; Günüş & Doğan 2013; İnan, 2010; Karaca, 2007; Morahan-Martin & Schumacher, 2000; Niemz, Griffiths & Banyard, 2005; Toraman 2013; Turnalar Kurtaran, 2008; Yılmaz, 2013; Yılmaz ve ark., 2014). Mevcut araştırmada ergenlerin interneti kullanım amacı açısından problemlı internet kullanım puanları ortalamalarına bakıldığında “eğlenmek/vakit geçirmek” amaçlı kullanan ergenlerin problemlı internet kullanım puanı ortalamalarının en yüksek olduğu ($\bar{x} = 68,90$), ikinci sırada “iletişim kurmak” amaçlı kullanan ergenlerin olduğu ($\bar{x} = 68,39$), üçüncü sırada da “bilgi elde etmek” amaçlı kullanan ergenlerin ($\bar{x} = 53,89$) olduğu görülmektedir. İnterneti bilgi elde etme amacı dışında kullanan ergenlerin problemlı internet kullanımlarının yüksek olduğunu gösteren mevcut çalışma sonucu ile alan yazındaki bazı çalışmalar da benzerlik göstermektedir (Balkaya Çetin, 2014; Sinkkonen, Puhakka & Merilainen, 2014; Yang & Tung, 2004). Tahiroğlu ve arkadaşları (2010), Tsai ve Lin (2003) ve Yılmaz (2013) tarafından yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar bulunmuş ve internet bağımlılığı puan ortalamalarının; interneti sosyalleşmek, oyun oynamak, sohbet etmek ve iletişim kurmak gibi amaçlar için kullananlarda daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmada internette oyun oynayan ergenlerin problemlı internet kullanım düzeyleri internette oyun oynamayanların problemlı internet kullanım düzeylerinden anlamlı biçimde yüksek olduğu görülmektedir. Alan yazındaki bazı araştırmalarda da mevcut araştırmada elde edilen sonucu destekleyen bir biçimde internette oyun oynayan ergenlerin problemlı internet kullanım düzeylerinin yüksek olduğu sonucu elde edildiği görülmüştür (Doğan, 2013; İnan, 2010; Tahiroğlu ve ark., 2010; Tanrıverdi, 2012; Taylan & Işık, 2015; Tsai & Lin, 2003; Yılmaz, 2013; Yılmaz ve ark., 2014). Bu bulgular internet uygulamalarından oyunun ergenlerin sağlıksız internet kullanımlarında önemli bir faktör olabildiğini işaret etmektedir. Nitekim günümüzde internette oyun türleri gittikçe çeşitlenmekte ve oyun oynama süresi artmaktadır. Bu çerçevede özellikle gençlerde bilgisayar ve internet ortamındaki oyun bağımlılığı önemli bir sorun olarak karşımıza

çıkmakta ve bunu araştırmaya yönelik ergenler için oyun bağımlılığı ölçeklerinin geliştirildiği ve uyarlama çalışmalarının yapıldığı (Ilgaz, 2015) dikkati çekmektedir. Ayrıca mevcut araştırmada elde edilen bulgular sonucunda ergenlerin internette en çok tek kişiyle oynanan oyunları tercih ettikleri (%56,5) görülmektedir. Bunu ikiden fazla kişiyle oynanan oyunlar (%35,63) takip etmektedir. En az tercih edilen oyunlar ise iki kişiyle oynanan oyunların (%7,88) olduğu görülmektedir. Alan yazında Doruk'un (2007) oyuncu sayısına göre yaptığı çalışmada da örneklemin %60'ının bireysel oyun oynarken, %40'ının grupla oyun oynamayı tercih ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Kıran'ın (2013) yaptığı araştırmada ise her gün oyun oynayanların %11,9'u tek kişilik oyunları, ara sıra oynamayanların ise %41,9'u tek kişilik oyunları oynadığı görülmüştür. Ergenlerin internette oynadıkları oyunun temasına göre en çok strateji oyunlarını grubun %41,44'ünün oynadığı görülmektedir. İkinci sırada %22,04'lük oran ile zekâ oyunlarını oynayan ergenlerin olduğu gözlenmektedir. Bu iki oyunu, %14,11'lik oran ile yarış oyunu izlemektedir. Alan yazında Doruk'un (2007) yaptığı araştırmada ergenlerin %33'ü strateji oyunlarını, %27'si savaş türü oyunları, %23'ü de farklı türdeki oyunları tercih ettiği belirlenmiştir. Kıran'ın (2013) yaptığı araştırmada lise öğrencilerinin en çok strateji (%42,2) oyununu oynadıkları ve bunu %22,4 spor ve yarış oyunlarının takip ettiği görülmüştür. Mevcut araştırma ile Doruk (2007) ve Kıran'ın (2013) yapmış oldukları araştırmalarda ilk sırada strateji oyununun yer alması, ergenlerin oyunda kendi düşüncelerini daha çok uygulayabildikleri oyunları tercih ettiklerini göstermesi açısından önemli olduğu söylenebilir.

Araştırmada, ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süresi, günlük internette oyun oynama süresi, problemlili internet kullanım düzeyi ile genel erteleme ve akademik erteleme düzeyleri arasındaki ilişki de incelenmiştir. Ergenlerin günlük ortalama internette oyun oynama süresi ile genel erteleme düzeyi arasında ($r = .11, p < .01$) ve ergenlerin problemlili internet kullanımı ile genel erteleme düzeyi arasında ($r = .16, p < .001$) pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra ergenlerin günlük ortalama internette oyun oynama süresi ile akademik erteleme düzeyi arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu ($r = .10, p < .01$) ve problemlili internet kullanımı ile akademik erteleme düzeyi arasında da pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir ($r = .27, p < .001$). Ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süresi ile akademik erteleme düzeyi arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu da görülmüştür ($r = .11, p < .001$). Bu çerçevede, Doğan'ın (2013) ve Tsai ve Lin'nin (2003) lise öğrencileri ile yaptığı araştırmada da problemlili internet kullanımının ergenlerin günlük işlerini aksattığı ve internet bağımlılık düzeyinin de bu ergenlerde daha yüksek olduğu sonucu elde edilmiştir. Mevcut araştırmada da erteleme ile problemlili internet kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla Doğan'ın (2013) araştırmasının mevcut araştırma bulgularını desteklediği görülmektedir. Nalwa ve Anand'ın (2003) araştırmasında

ise internet bağımlılarının günlük işlerini erteledikleri sonucu elde edilmiştir. Ayrıca bazı araştırmalarda problemlı internet kullanımı ile akademik başarı arasında ters orantı olduğu ortaya çıkmıştır (Esen, 2010; İnan, 2010; Stavropoulos ve ark., 2013; Taçyıldız, 2010; Toraman, 2013). Problemlı internet kullanımı ile akademik başarı arasındaki bu ters orantının, bireyin dersleri için ayıracağı zaman dilimini internette geçirmesinin rolünün olabileceği düşünülebilir.

Araştırmada ergenlerden 231'i (%21,23) internetin bilgi elde etme aracı olduğunu, 188'i (%17,28) internetin yararlı olduğunu, 187'si (%17,19) internetin hem yararlı hem zararlı olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Doruk'un (2007) yaptığı araştırmada araştırma grubunun %45'inin internetin derslerini yapmaya yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Jones'un (2002) araştırmasında ise öğrencilerin %79'unun internetin akademik becerilerine katkı sağladığını düşündüklerini belirtmiştir. Alanyazında internetin akademik başarıyı arttırdığı sonucunu ortaya koyan araştırmaların yanı sıra ve problemlı internet kullanımı arttıkça akademik başarının düştüğü sonucunu ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Altuğ ve ark., 2011; Bayhan, 2011; Esen, 2010; Gamez-Guadix ve ark., 2014; Gross, 2004; İnan 2010; Nalwa & Anand, 2003; Stavropoulos ve ark., 2013; Taçyıldız, 2010; Toraman, 2013). Dolayısıyla internetin bilgi elde etme ve ders amaçlı kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına olumlu etkisi olabileceği, internetin bu amaçları dışında kullanımının ise beraberinde problemlı internet kullanımını ortaya çıkarabileceği ve ergenlerin eğitim hayatında olumsuz etkisinin olabileceği söylenebilir.

Araştırmada ergenlerin 574'ü (%52,78) internetin kendilerine zaman kaybettirdiğini ifade etmiştir. Bu sayının çalışma grubunun yarısından fazla olması ve ilk sırada yer alması dikkati çekmektedir. İnternetin olumsuz etkilerinde ikinci sırada ergenlerin 135'inin (%12,41) sağlık problemlerine neden olduğu düşüncesi ve üçüncü sırada ise ergenlerin 109'unun (%10,02) internetin bağımlılık yaptığı düşüncesinin olduğu görülmektedir. Tahiroğlu ve arkadaşlarının (2010) çalışmalarında uzun süreli bilgisayar kullanmanın bireylerde birçok fiziksel problemlere neden olduğu ortaya çıkmıştır. Sinkkonen ve arkadaşlarının (2014) yaptığı araştırmada internet kullanım süresi fazla olan öğrencilerde internetin olumsuz etkilerinin (fiziksel rahatsızlıklar, düşük okul başarısı, sosyal izolasyon gibi) yüksek olduğu görülmüştür (Sinkkonen ve ark., 2014; Yang & Tung, 2004). Ayrıca internetin olumsuz etkisinin akademik alanda da görüldüğünü ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Balkaya Çetin, 2014; Derin, 2013; Esen, 2010; İnan, 2010; Nalwa & Anand, 2003; Stavropoulos ark., 2013; Taçyıldız, 2010; Toraman, 2013; Yang & Tung, 2004). Sonuç olarak internetin olumsuz sonuçlarına ilişkin olarak alan yazındaki çalışmalarda da internetin benzer olumsuz etkilerinin görülmesi, internetin kullanımında sağlıklı ve bilinçli kullanıcılar olmanın ne kadar önemli olduğunu göstermesi açısından dikkate değer bir sonuç olduğu ifade edilebilir.

Sonuç olarak ergenlerin genel internet kullanımı ve problemlı internet kullanım davranışlarını incelemeyi amaçlayan bu araştırmada her dört ergenden birinin beş saat ve üzerinde internet kullandığı, dolayısıyla bu sonucun günlük ortalama internet kullanım süresi açısından önemli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca her dört ergenden birinin de iki saat ve altında internet kullandığı belirlenmiştir. İnternet kullanan ergenlerin dörtte nden fazlasının internete cep telefonundan bağlandıkları ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede ergenlerin büyük bir bölümünün cep telefonundan internete bağlanmalarında akıllı cep telefonlarının kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte internete bağlanmada zaman ve mekn sınırının ortadan kalkmasının önemli bir rol oynadığı ifade edilebilir. Ayrıca araştırmada ergenlerin günlük ortalama internet kullanım süreleri ile problemlı internet kullanımları arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Mevcut araştırmada ergenlerin interneti en çok “eğlenmek/vakit geçirmek”, ikinci sırada “iletişim kurmak” ve üçüncü sırada da “bilgi elde etmek” amaçlı kullandığı sonucu elde edilmiştir. İnternet kullanım amacına göre problemlı internet kullanım puanı ortalamalarına bakıldığında ise “eğlenmek/vakit geçirmek” amaçlı kullanımı ilk sırada yer alırken, “iletişim kurmak” amaçlı kullanımının ikinci sırada ve üçüncü sırada da “bilgi elde etmek” amaçlı kullanımın olduğu görülmektedir. Dolayısıyla problemlı internet kullanımının hem “eğlenmek/vakit geçirmek”, hem de “iletişim kurmak” amaçlı kullanımlarında “bilgi elde etmek” amaçlı kullanımına göre daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Mevcut araştırmada ergenlerin dörtte üçünün internette oyun oynadığı ve problemlı internet kullanımı ile internette oyun oynama süresinin orta düzeyde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Araştırmada ergenlerin yarısının tek kişiyle oynanan oyunları tercih etmekle birlikte oynanan oyuncu sayısına göre ikiden fazla kişiyle oynanan oyunları oynayan ergenlerin problemlı internet kullanım düzeyinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ergenlerin oynadıkları oyunun temasına göre oynadıkları oyunlar incelendiğinde ise birinci sırada strateji, ikinci sırada zekâ ve üçüncü sırada ise yarış oyunlarının yer aldığı sonucu elde edilmiştir. Buna göre internette oyun oynayan ergenlerin yaklaşık yarısının strateji oyunlarını oynadıkları ifade edilebilir. İnternette oynanan oyun temasına göre ise problemlı internet kullanım puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırmada günlük ortalama internet kullanım süresi ile genel erteleme arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı bulgusu elde edilirken; internette günlük ortalama oyun oynama süresi ile genel erteleme düzeyi arasında ve problemlı internet kullanımı ile genel erteleme arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Ayrıca günlük ortalama internette oyun oynama süresi ile akademik erteleme düzeyi arasında ve problemlı internet kullanımı ile akademik erteleme arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu da belirlenmiştir. Mevcut araştırmada ergenlerin internet hakkındaki genel görüşleri incelendiğinde ilk sırada “internetin bilgi elde etme aracı” olduğu, ikinci sırada “internetin yararlı” olduğu ve üçüncü sırada ise “internetin hem yararlı hem de zararlı” olduğu biçiminde temalar

elde edilmiştir. Ergenlerin internetin kendilerine ilişkin olumlu etkileri olarak ise ilk sırada “internetin kendilerine bilgi sağladığı”, ikinci sırada “internetin iletişim kurmalarını sağladığı” ve üçüncü sırada da “internetin kendilerini eğlendirdiği” temasının yer aldığı belirlenmiştir. Ergenlerin internetin kendilerine olumsuz etkilerine ilişkin olarak ise ilk sırada “internetin zaman kaybettirdiği”, ikinci sırada “internetin sağlık problemlerine neden olduğu” ve üçüncü sırada ise “internetin bağımlılık yaptığı” temasının yer aldığı belirlenmiştir.

Tüm araştırma bulguları göz önünde bulundurulduğunda uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik bazı önerilerde bulunulabilir. Bu çerçevede, araştırma sonucunda ergenlerde genel olarak problemlı internet kullanımının dikkate değer düzeyde olduğu görülmüştür. Dolayısıyla problemlı internet kullanımı ile ilgili elde edilen bu veriler dikkate alınarak ergenlerin sağlıklı internet kullanımı konusunda bilinçlenmeleri ve farkındalık kazanmaları önemlidir. Özellikle ergenlerin internette oyun oynama oranlarının da yüksek olduğu tespit edildiğinden, ergenlere yönelik eğitsel içerikli dijital oyunların kullanımının üzerinde durulması ve okul ortamında sosyal etkinliklere daha çok zaman ayrılmasına ihtiyaç vardır. Ayrıca ergenlerin internete uzun süre bağlı kalmalarını önlemek için ilgi ve yetenekleri keşfedilerek bu ilgi ve yetenekleri doğrultusunda onların sportif ve kültürel faaliyetlere katılmalarını desteklemek gerekmektedir. Uygulayıcılar ergenlerin problemlı internet kullanımına yönelik okul temelli müdahale programları geliştirebilirler. Böylece bu araştırma ortaya koyduğu sonuçlar açısından ergenlerin internet kullanım örüntülerini anlamak ve problemlı internet kullanım davranışları hakkında farkındalık oluşturmak açısından dikkate değer olmakla birlikte araştırma bulgularının araştırmanın yöntemsel sınırlılıkları çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir.